

www.humak.fi

Opinnäytetyö

Tyttöjen tavoittaminen ja osallistaminen taidekoulutukseen

Naatange art la -kehitysyhteistyöhanke

Saara Nurmo

Kulttuurituottaja
(240 op)

11/2018

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Kulttuurituottaja

Tekijä: Saara Nurmo
Opinnäytetyön nimi: Tyttöjen tavoittaminen ja osallistaminen taidekoulutukseen
Sivumäärä: 34
Työn ohjaaja(t): Jari Hoffren, Sanna Pekkinen
Työn tilaaja(t): Lasten ja nuorten säätiö, Helsinki

Opinnäytetyöni selvittää kuinka Lasten ja nuorten säätiön kehitysyhteistyöhankkeeseen Naatange art la saataisiin tyttöjä määrällisesti osallistumaan enemmän ja kuinka tytöt tavoitettaisiin paremmin.

Senegalissa monissa perheissä, työyhteisöissä sekä muissa organisaatioissa toimitaan sukupuolisidonnaisesti. Nämä sukupuolitetut toiminnat rakentavat yksilön minäkuvaa ja roolia yhteisössä. Näin ollen vanhakantaisia toimintamalleja sekä ajatuksia pidetään yllä, ja niitä on vaikeaa muuttaa ja kehittää. Tyttöjen koulutusta voidaan rajoittaa sukupuoleen vedoten sekä avoimesti, mutta myös hienovaraisesti sukupuoleen perustuvien vuorovaikutusten kautta eri yhteisöissä.

Senegal on herännyt hiljalleen tasa-arvokysymyksiin viime vuosikymmenen aikana. Sen seurauksena on perustettu lukuisia kansalaisjärjestöjä, jotka tarjoavat matalan kynnyksen koulutusta vähäosaisille ihmisille. Kansalaisjärjestöjen yhdistyessä on syntynyt suurempia organisaatioita, jotka ovat suorassa vuorovaikutuksessa koulujen ja paikallisten väestöryhmien kanssa. Tyttöjen koulutuksen edistämiseksi uskotaan verkostojen hyödyntämiseen ja tiedottamiseen. Verkostot myös vahvistavat paikallisyhteisöjä, kun ne tekevät koulujen kanssa yhteistyötä. Tyttöjen on silti edelleen hankala löytää koulutuksiin ja tyttöjen koulutus herättää paljon kysymyksiä.

Opinnäytetyö osoittaa patriarkaalisen yhteiskunnan asenteiden suoran vaikutuksen tyttöjen tavoittamiseen ja osallistamiseen koulutukseen sekä käsittelee Senegalin yhteiskuntarakennetta edellä mainittuihin seikkoihin. Opinnäytetyö tutkii, kuinka asiaa tulisi lähestyä ja kuinka saadaan kestäviä ratkaisuja.

Asiasanat: osallistaminen, taidekasvatus, tyttötutkimus, tytöt, sitouttaminen

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Cultural manager

Author: Saara Nurmo
Title: Reaching and involving girls in art education
Number of Pages: 34
Supervisor(s): Jari Hoffren, Sanna Pekkinen
Subscriber(s): Children and youth foundation, Helsinki

My thesis explains how the Children's and Youth Foundation's development project Naatange art la could involve more girls and how to reach girls.

In Senegal, many families, work communities and other organizations work gender-specific. These gendered activities build on the individual's self-image and role within the community. Thus, old-fashioned approaches and ideas are maintained and difficult to change and develop. In this way, girls' education can be restricted both transparently and subtly through gender-based interactions across communities.

Senegal has slowly awakened to gender equality issues over the last decade and, consequently, a number of non-governmental organizations have been set up to provide low-education training for underprivileged people. As they merge, larger organizations have emerged which are in direct interaction with schools and local populations. Networking and communication are hoped to be effective ways to make girls easier and wider access to education. These activities also reinforce the importance of local communities when co-operating with schools. However, the way girls find their way to training is difficult and raises a lot of questions.

The thesis deals with the Senegalese social structure and shows the direct impact of attitudes of patriarchal society in reaching girls and participating in education. The thesis examines how to approach and how sustainable solutions can be found.

Keywords: girls, arteducation, involving, reaching, girlstudy

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO	5
2 KEHITYSMAIDEN TYTÖT	6
2.1 Tyttöjen ja naisten asema Suomen kehityspolitiikassa.....	8
2.2 Senegal	9
2.3 Miksi tyttöjen koulutus on tärkeää Senegalissa?	11
3 HANKKEEN KUVAUS.....	13
4 HANKKEEN TOIMIJAT	15
5 MENETELMÄT.....	18
5.1. World Café	19
5.2. Tulospuu	19
5.3 Google Forms -kyselylomake.....	20
5.4 Menetelmien haasteet ja soveltaminen.....	20
6 TULOKSET	23
6.1 World Cafe ja Tulospuu	24
6.2 Google Forms	25
7 KEHITYSIDEAT	27
7.1 Kouluttajat.....	27
7.2 Kokonaisvaltainen sitouttaminen	28
7.3 Miesten rooli.....	29
8 POHDINTA	31
9 LÄHTEET	33

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni tarkoitus on selvittää, minkä takia Lasten ja nuorten säätiön Senegalissa toteutettavan kehitysyhteistyöhankkeen Naatange art la on vaikea tavoittaa tyttöjä ja saada heidät osallistumaan hankkeen tarjoamiin taidekoulutuksiin. Tämä tutkimus esittää kolme kehittämisideaa, joiden avulla haastetta voidaan lähteä ratkomaan.

Naatange art la -hankkeen tavoitteena on, että koulutettavista nuorista 60 prosenttia on tyttöjä, 40 prosenttia poikia ja 10 prosenttia vammaisia. Nykytilanteessa tyttöjen osuus osallistujista on vain 23 prosenttia. (Lasten ja nuorten säätiö 2018a, 14.)

Hanke edistää vähäosaisten nuorten yrittäjyysosaamista sekä tukee heidän ammatillista kasvuaan eri taidealoilla. Hankkeen päätoimija on senegalilainen Synapse Center, joka on myös etsinyt hankkeeseen paikalliset yhteistyökumppanit. (Lasten ja nuorten säätiö 2018a, 14.)

Olin itse syyskuussa 2018 tekemässä hankkeen välievaluaatiota ulkoisena toimijana ja pääsin näkemään, kuinka hanke toimii eri kansalaisjärjestöjen kanssa. Tapasin vuoden 2017 koulutukseen osallistuneet nuoret ja hankkeen yhteistyökumppanit, joita haastattelin muun muassa tasa-arvokysymyksistä. Evaluoin, kuinka hankkeen tavoitteet ovat toteutuneet ja esitin kehittämisideoita evaluaatioraportin muodossa, joka toimitettiin ulkoministeriölle, Lasten ja nuorten säätiölle sekä senegalilaisille yhteistyökumppaneille jatkokäsittelyä varten.

2 KEHITYSMAIDEN TYTÖT

Tässä tutkielmassa keskeisessä asemassa ovat senegalilaiset tytöt. Kehittyvien maiden tytöt ovat alttiimpia lapsiavioliitoille, varhaisemmalle äitiydelle, matalammalle koulutustasolle, koulutuksen keskeytymiselle. Tytöt kärsivät patriarkaalisten yhteiskuntien asettamista sukupuolitetuista rooleista. Tyttöjen asemassa on eroja myös kehittyvien maiden välillä riippuen maantieteellisestä sijainnista, perheiden sosioekonomisesta taustasta ja uskonnoista (Plan 2018.) Tämä kappale ei kuitenkaan käsittele eri maiden tyttöjen aseman eroavaisuuksia, vaan yleisemmin tyttöjen ja naisten asemaa kehittyvissä maissa, joten siksi käytän yleistävämpää termiä kehitysmaiden tytöt.

Kaikki maailman tytöt eivät saa kokea olevansa tasavertaisia ihmisiä miesten rinnalla. Monille kehittyvien maiden tytöille annetaan syntymästään saakka ymmärtää, etteivät he ole riittäviä sukupuolensa takia. Tytöt kasvavat ympäristössä, jossa varoitellaan ja pelotellaan ympäröivästä maailmasta ja tytöt suljetaan koteihin ja suojeleviin perheyhteisöihin. Ajatellaan, että tyttöjen suurin uhka on elämänsä aikana kohtaamat pojat ja miehet, jotka todennäköisesti haluavat tehdä seksuaalista väkivaltaa tytöille. (El Saadawi 1992, 11.) On tavallista, että esimerkiksi miesopettajat antavat arvosanoja tyttöoppilaille vain seksuaalisia palveluja vastaan. Koska sukupuolisuhteet ovat sallittuja ainoastaan avioliittojen kautta, lapsiavioliitot ovat myöskin hyvin yleisiä kehittyvissä maissa. Tytöt jäävät myös usein kotiin, koska avioiduttuaan tytöistä tulee yleensä pian myös äitejä. (Plan 2018.)

Kehittyvien maiden tytöt saavat jatkuvasti kokea syrjintää sukupuolensa vuoksi. Tyttöjen koulutus ei ala tai keskeytyy sen takia, koska köyhyudessa elävät perheet kouluttavat vain poikansa ja tyttöjä tarvitaan kotona (Plan, 2018). Kehittyvissä maissa ja etenkin Afrikassa suoritetaan yhä vaarallisia sukupuolielinten silpomisia. 26 prosentille Senegalin naisväestöstä on tehty tämä vaarallinen toimenpide ja 17 prosenttia Senegalin kansalaisista, eli 2 694 500 ihmistä, tukee tätä perinteistä toimenpidettä. (Lasten ja nuorten säätiö 2018c, 19; Unicef 2015, 87.)

Silpomisella tarkoitetaan tyttöjen ja naisten sukupuolielinten vahingoittamista. Yksi silpomisen syy on naisten seksuaalisuuden kontrollointi. Tällä pyritään takaamaan, että tyttö on neitsyt avioituessaan ja hän ei hairahdu syrjähyville avioliittonsa aikana. Uskotaan, että jos tyttöjä ei silvota, heistä kasvaa moraalittomia ja vastuuntunnottomia. Silpomista harjoitetaan myös terveydellisin perustein. Silpomisen uskotaan vahvistavan tyttöä ja silvottuna hän voi kasvaa terveeksi naiseksi. Naisia silvotaan myös yhteiskunnan tai yhteisöjen sosiaalisen ja taloudellisen paineen vuoksi. Usein luullaan, että silpominen on uskonnon oppien mukaista, mutta islamin uskonto ei esitä tyttöjen silpomista (Vuorio 2017.) Kyseessä on kuitenkin islamin uskontoon perustuva Hadith-kirjoitus, mikä on perimätietoa profeetta Muhammedin sanoista ja teoista (Sohrabi 2017).

Tyttöjen ja naisten suurin uhka on yhteiskuntarakenne, joka on vanhanaikainen ja uskonnollisiin käytäntöihin pohjautuva. Tällainen yhteiskuntarakenne erottelee ihmiset sukupuolen mukaan ja sallii sukupuolielämän vain avioliittojen saattamana. Se asettaa naisen altavastaajan asemaan sosiaalisesti ja poliittisesti, eikä anna heille kattavasti mahdollisuuksia koulutuksessa tai työelämässä. Niin miehet kuin naiset kärsivät kehittyvien maiden yhteiskuntarakenteista, sillä tämä on malli, jonka mukaan eletään. (El Saadawi 1992, 10-13; Eisenberg 2017, 9.) Kehittyvien maiden yhteiskuntarakenteen patriarkalaisuus ja perheiden sosioekonominen status vaikeuttavat tyttöjen aseman edistämistä (Babou 2015, 31; Eisenberg 2017, 9).

Monien islamilaisten maiden perustuslakeihin on kirjattu miesten ja naisten samanarvoisuudesta. Silti monesti islamilaisissa maissa on lakeja naisten oikeuksia vastaan tai lakeja käytetään sekä tulkitaan epätasa-arvoisesti. Näin ollen maiden lait ovat paradoksaalisia. Rauhallinen kehitys vastaavissa maissa on mahdotonta demokratian puuttumisen tai uskonnollisen fundamentalismin takia, tai siksi, että kansalaisen usko ja luottamus hallintoa kohtaan on epävakaa. Monissa islamilaisissa maissa on ongelmallista, että kansalaisyhteiskunta ja hallinto eivät ole yksimielisiä siitä mihin suuntaan yhteiskuntaa tulisi kehittää. Kansalaisyhteiskunnat ja kansalaisten vapaudet heikentävät näissä yhteiskunnissa kysymyksiä, ja niiden pelätään uhkaavan uskonnon ja

yhteiskunnan vaikutusvallan vähenemistä sekä johtavan moraaliseen rappioon. (Akar & Tiilikainen 2007, 47.)

Islamin uskonnossa pidetään äitien tehtävänä kasvattaa lapsista muslimiyhteisön jäseniä sekä välittää kulttuurisia neuvoja ja arvoja. Lapsista aletaan kasvattaa hyvin aikaisessa vaiheessa niin sanotusti sukupuolensa mukaisia, sillä islamin uskonnossa on paljon sukupuolisidonnaisia seikkoja. Tytöt alkavat pienestä pitäen opetella kotitöitä ja vaimolle kuuluvia tehtäviä. Äidit ja naispuoliset sukulaiset opettavat suvun tyttöjä olemaan tyttöjä ja naisia. Perinteiset käsitykset ja perheiden sosioekonominen status vaikuttavat siihen, miten tyttöjä kannustetaan koulutielle. Maissa, joissa elintaso on alkanut kohota, kannustetaan tyttöjä kouluun enenevässä määrin ja on hyvä muistaa, että islam itsessään ei kiellä tyttöjen kouluttamista. (Akar et al. 2007, 17.)

2.1 Tyttöjen ja naisten asema Suomen kehityspolitiikassa

Sukupuolten välinen tasa-arvo on yksi Suomen vaikuttamistyön merkittävimmistä tavoitteista erilaisilla foorumeilla ja järjestöissä. (Suomen Ulkoasiainministeriö 2018.)

Suomen kehityspolitiikan perustavoitteet ovat köyhyyden ja eriarvoisuuden poistaminen ja kestävä kehitys. Suomi pyrkii työllään edistämään tyttöjen pääsyä tasokkaaseen koulutukseen, joka huomioi tyttöjen roolin yhteiskunnassa sekä kaiken kattavan sukupuolisensitiivisyyden. Tavoitteena on, että naisille ja tytöille taataan terveyden- ja sosiaalihuollon peruspalvelut hyvälaatuisesti, jotta he voivat kokea muun muassa turvallisuutta omassa yhteiskunnassaan. Suomen kehityspolitiikan tavoitteena on, että tytöt ja naiset pääsevät osallistumaan niin yhteiseen päätöksentekoon kuin myös taloudelliseen toimintaan. Kun kehitysavun tehtävällä työllä kasvatetaan naisten ja tyttöjen tietoisuutta heidän omista oikeuksistaan, myös heidän itsenäistymismahdollisuutensa paranevat. Myös miehille ja pojille jaetaan tietoa tasa-arvosta ja näin hekin voivat toimia aktiivisemmin tasa-arvon edistämisen puolesta. (Suomen Ulkoasiainministeriö, 2018; Eisenberg 2017, 9.)

Kehitysapua antavien maiden ja organisaatioiden tulee olla tarkkana siitä, ettei vahingossa hiljaa hyväksytä diskriminaatiota. Kehitysapuprojekteihin tulee sisällyttää, että projektin tavoite on muun muassa eriarvoisuuden poistaminen ja muita samankaltaisia vaatimuksia. Avunantajilta kuitenkin puuttuu herkästi selkeät kriteerit, kuinka nämä tavoitteet täytetään käytännössä. (Global Finland 2012a.)

2.2 Senegal

Senegalissa on 15,85 miljoonaa ihmistä, joista yli puolet on naisia. Naiset hoitavat lähes kaikki kotitalouksien työt ja 85 prosenttia maataloustöistä. Maailman pankin tilastojen mukaan yli puolet senegalilaisista täysi-ikäisistä naisista ovat tulonsaajia. Kaupungeissa naisten työt ovat pääsääntöisesti kotitaloustöitä ja suuri osa heistä työllistää itse itsensä. Syitä sille, että naisia ei palkata, ovat ennakkoluulot naisten kykyyn työskennellä kellon ympäri, koska naisilla on paljon myös omissa kodeissaan hoidettavia töitä ja usein monta lasta. Myös naisten fyysinen kunto herättää ennakkoluuloja ja eletään käsityksessä, että naiset ovat huomattavasti heikompia fyysisesti kuin miehet. Mikään laki ei turvaa naisten työllistämisen selustaa, toisin kuin länsimaissa työllistämiseen liittyvä syrjintä on tuomittavaa ja lisäksi siitä on kirjattu pykälä lakiin. (Lasten ja nuorten säätiö 2018c, 18.)

Senegalissa monissa perheissä, työyhteisöissä sekä muissa organisaatioissa ja instituutioissa toimitaan sukupuolisdonnaisesti. Nämä sukupuolitetut toiminnot rakentavat yksilön minäkuva ja roolia yhteisössä. Näin ollen vanhankantaisia toimintamalleja ja ajatuksia pidetään yllä ja niitä on vaikeaa muuttaa ja kehittää. Tällä tavoin tyttöjen koulutusta voidaan rajoittaa sekä avoimesti, mutta myös hienovaraisesti sukupuoleen perustuvien vuorovaikutusten kautta eri yhteisöissä. (Babou 2015, 32; Eisenberg 2017, 8-9.)

Senegalilaisessa yhteiskuntarakenteessa on yleistä, että mies tekee perheen kaikki päätökset, ja ainoastaan miehellä on laillinen oikeus perheen lapsiin. Mies on laillisesti velvoitettu elättämään perheensä ja järjestämään perheellensä kodin. Naiset huolehti-

vat perheiden ja yhteisöjen terveydestä, mutta heitä ei palkata terveydenhoitojärjestelmään. Jotta naiset voisivat parantaa asemaansa, heidän tulisi pystyä tarjoamaan perheilleen samanlainen rahallinen tuki kuin miestenkin. Polygamia on hyvin tavallista ja miehellä saa olla kaiken kaikkiaan jopa neljä vaimoa. Naiset puolestaan saavat olla naimisissa vain yhden miehen kanssa. Perheiden taloudellinen vastuu jakautuu siten, että miehet päättävät kotitalouksien tärkeistä hankinnoista ja ostoista, mutta mikäli nainen tienaa itse rahaa, saa hän osallistua päätöksentekoon. (Lasten ja nuorten säätiö 2018c, 18; Eisenberg 2017, 10.) Kotiväkivalta on myös hyvin tavallista, Unicefin State of the World 2015 -tutkimuksen (2015, 87) mukaan 60 prosenttia senegalilaisista naisista uskoo, että miehellä on oikeus kurittaa lyömällä.

Patriarkaalista ideologiaa tarkastellessa huomataan, että aaterakennelma oikeuttaa miehen valta-asemaan ja asettaa naisen altavastaajaksi. Ideologia antaa miehelle etuoikeuksia, joka tarkoittaa sitä, ettei ideologia itse näe aiheuttamaansa epätasa-arvoa ongelmallisena. Päinvastoin sitä saatetaan jopa pitää toivottavana, koska useimmat yhteisöjen päättäjät tukevat patriarkaalista toimintamallia ja näin edistävät sukupuolten epätasa-arvon ylläpitämistä. (Babou 2015, 32; Eisenberg 2017, 8.)

Senegalin virallinen lakirakenne on siviililaki, mutta senegalilaisissa perheissä saateen noudattaa myös osittain sharia-lakia. Sharia on islamin uskonnon lakirakenne, joka valtuuttaa miehen perheen pääksi, mutta sallii naisen esimerkiksi tienata rahaa. Sharia kuitenkin oikeuttaa tyttäret tienamaan vain puolet poikien palkan verran ja vaimot jopa vain 1/8 aviomiestensä palkan verran. Siviililaki on paljon suotuisampi ja antaa esimerkiksi leskille ja tyttärille samat oikeudet kuin pojille. Kansalainen saa itse päättää, noudattaako siviililain lisäksi myös shariaa. Suurimmalla osalla Senegalin väestöstä on käytössä pelkkä siviililaki. (Central Intelligence Agency 2018; Lasten ja nuorten säätiö 2018c, 18.)

Vuonna 2010 Senegalin hallitus otti käyttöön lainsäädännön tasa-arvoistamaan vaaleja ja sen seurauksena lähes puolet hallituspaikoista meni naisille. Jatkossa pyritään siihen, että vaaleissa ehdolla on miehiä ja naisia tasavertainen määrä. Tämä on merkittävä teko naisen aseman parantamiseksi ja ennakkoluulojen hävittämiseksi. (Lasten ja nuorten säätiö 2018c, 18.)

Senegalin hallitus on hiljalleen herännyt tasa-arvokysymyksiin viime vuosikymmenen aikana ja tästä johtuen on perustettu lukuisia kansalaisjärjestöjä, jotka tarjoavat maatalan kynnyksen koulutusta vähäosaisille ihmisille. Niiden yhdistyessä on syntynyt suurempia organisaatioita, jotka ovat suorassa vuorovaikutuksessa koulujen ja paikallisten väestöryhmien kanssa. Verkostot myös vahvistavat paikallisyhteisöjä, kun ne tekevät koulujen kanssa yhteistyötä. Tyttöjen on silti edelleen hankala löytää koulutukseen ja tyttöjen koulutus herättää paljon kysymyksiä. (Babou 2015, 19.)

Verkostoituminen ja avoin puolustus ovat keinoja, joilla edistetään tasa-arvoa ja mahdollistetaan tyttöjen ja naisten pääsy koulutukseen. Avoimella puolustuksella tarkoitetaan avointa ja julkista asian edistämistä ja asiasta keskustelua. Senegal on patriarkaalinen ja vanhanaikainen maa, jossa haetaan toiminnoille ja päätöksille ensin hyväksyntä isiltä, yhteisön johtajilta, uskonnollisilta johtajilta tai muilta merkittäviltä miespääliköiltä. Jos tyttöjen koulutuksen myötävaikuttajina ei ole tällaisia hahmoja ja auktoriteetteja, on vaikeaa edistää tyttöjen tasa-arvoa ja kouluttautumista. (Babou 2015, 20.)

2.3 Miksi tyttöjen koulutus on tärkeää Senegalissa?

Unicefin (2015, 63) State of The World's Children -tutkimuksen mukaan peruskoulun aloittaa 60 prosenttia senegalilaisista pojista ja 63 prosenttia senegalilaisista tytöistä. Sen suorittaa kuitenkin loppuun vain 90 prosenttia aloittaneista. Toisen asteen koulutuksen aloittaa 39 prosenttia ensiasteen käyneistä pojista ja 33 prosenttia tytöistä. Senegalilaisista tytöistä 10 prosenttia on lapsityössä ja 12 prosenttia menee alaikäisenä naimisiin ja 33 prosenttia täytettyään 18 vuotta (Unicef 2015, 87.)

Koulutuksella kurotaan sukupuolten välistä epätasa-arvon kuilua umpeen. Se lisää ihmisten omanarvontuntoa luku- ja kirjoitustaidon myötä ja lisää yksilöiden elämänhallintaa. Kun lapset ovat koulussa, vanhemmat pystyvät käymään töissä ja näin takaamaan perheelleen paremman toimeentulon. Koulutus antaa yksilölle lisävalmiuksia oman itsensä kehittämiseen ja omien yhteisöjensä oikeuksien ajamiseen. Koulutetut

ihmiset osaavat paremmin pitää huolta itsestään ja läheisistään, hankkia tietotaitoa ja osallistua yhteiseen päätöksentekoon. Koulutetut naiset saavat todennäköisemmin palkkatöitä tai he voivat halutessaan perustaa oman yrityksen. Heillä on yleensä vähemmän lapsia ja lasten koulunkäyntiin panostetaan. Koulutus antaa tytöille vahvan suojan kaikenlaista hyväksikäyttöä vastaan. (Global Finland 2012b; Eisenberg 2017, 10.)

3 HANKKEEN KUVAUS

Naatange art la -projekti on Lasten ja nuorten säätiön vuonna 2016 aloittama ja Suomen ulkoministeriön rahoittama hanke, jonka tavoitteena on edistää vähäosaisten nuorten yrittäjyysosaamista sekä tukea heidän ammatillista kasvuaan eri taidealoilla. Hankkeen paikallisena kumppanina toimii senegalilainen Synapse Center, joka on hankkeen päätoimija ja keskus on vastannut hankkeen paikallisten yhteistyökumppaneiden verkostosta. Hanke jatkuu vuoteen 2020 saakka, eli tämä tutkimus on tehty hankkeen puolivälissä. Senegalin kulttuurisektori on toistaiseksi kehittymätöntä ja valtaosa sektorilla työskentelevistä ihmisistä työskentelee virallisen järjestelmän ulkopuolella, eikä heillä ole tukiverkostoa. (Khoury & Nurmo 2018, 1.)

Hankkeen yhteistyökumppanit, joiden toimesta koulutusta toteutetaan, ovat musiikilliset Africulturban ja La Factory, sirkustaidekoulutusta tarjoava SenCirk ja vaatesuunnitteluun painottunut HandiEco. Näiden järjestöjen lisäksi hanketta toteutetaan myös peruskouluissa pitämällä opettajille elämäntaito- ja tutustuttamalla oppilaita muun muassa tapahtumatuotantoon. Koulutus pidetään järjestöjen omissa tiloissa ja järjestöjen työntekijät ja kouluttajat osallistuvat opetussuunnitelman kirjoittamiseen. (Lasten ja nuorten säätiö 2018c, 5-9.)

Hanke tarjoaa kohderyhmälleen, 16-29-vuotiaille vähäosaisille nuorille, käytännölläheistä taidealan opetusta sekä mahdollisuuden verkostoitumiseen paikallisten yritysten ja muiden toimijoiden kanssa. Koulutukset pitävät sisällään muun muassa yrityksen perustamiseen ja hallintoon liittyvää koulutusta, it-taitojen oppimista, elämäntaitoja käsittelevää koulutusta sekä kestävän sosiaalisen yrittäjyyden periaatteita. Hankkeen tavoitteena on kouluttaa vähäosaisia nuoria ammattitaito- ja taiteilijoiksi, jotka koulutuksen päätyttyä tuovat taideoosaamista myös omiin yhteisöihinsä ja parhaimmillaan yhteiskuntaansa. Hanke hyödyntää markkinapohjaisia ratkaisuja pyrkiessään vastaamaan nuorten kohtaamiin haasteisiin ja tarpeisiin. Yhtenä hankkeen tavoitteena on myös nuorten sitouttaminen paikallisyhteisöön ja yhteiskuntaan. (Lasten ja nuorten säätiö 2018c, 2.)

Koulutus kestää kymmenen kuukautta per vuosi ja tavoitteena on kouluttaa 400 nuorta koko hankkeen aikana. Osallistujilla on mahdollisuus kehittää ammattitaitoaan, luoda verkostoja sekä projektin avulla vahvistaa itseluottamustaan suhteessa omaan taiteilijuuteensa. Hankkeen avulla pyritään tuomaan eri alojen toimijoita yhteen, jotta luovien alojen ammattilaiset, yrittäjät sekä kuluttajat voisivat kohdata ja toimia yhteistyössä. Tavoitteena on, että koulutuksen jälkeen nuoret työskentelevät ja mahdollisesti työllistävät itsensä kulttuurisektorilla. Paikallinen toimija, Synapse Center ohjeistaa ja yhdistää nuoria työelämän osaajiin koulutuksen aikana ja sen jälkeen. (Lasten ja nuorten säätiö 2018c, 2-6.)

Koulutuksen aikana tehdyistä yrityssuunnitelmista valitaan 125 parasta jatkokehitystä varten. Ne yrittäjät, joiden ideat valitaan jatkokehitysprosessiin, saavat Synapse Centeriltä tukipalveluita yritysideansa kehittämisen tueksi. Niillä nuorilla, jotka eivät saa tukipalveluita yritysideansa kehittämiseen, on kuitenkin mahdollisuus saada bisnesalan ammattilaisena toimiva valmentaja. Projekti takaa nuorille myös ammatilliset valmentajat, jotka tapaavat nuoria säännöllisesti ja antavat heille yksilöityä tukea. Projektin kautta nuoret tulevat osaksi Synapse Centerin verkostoa, jossa on mahdollista syventää yhteistyötä muiden yrittämisestä kiinnostuneiden nuorten osaajien kanssa. Hankkeen yksi tavoitteista on sitouttaa tytöt koulutukseen ja tämä opinnäytetyö keskittyy erityisesti siihen tavoitteeseen. (Lasten ja nuorten säätiö 2018c, 43; Khouri et al. 2018, 1.)

4 HANKKEEN TOIMIJAT

Lasten ja nuorten säätiö on suomalainen voittoa tavoittelematon organisaatio ja sen päätoimipiste on Helsingissä. Säätiön työ perustuu lasten ja nuorten kouluttamiseen, kehittämiseen, tukemiseen ja elämäntaitovalmennukseen. Säätiön työ tapahtuu niin laajasti kotimaassa kuten myös ulkomailla eri kehitysyhteistyöhankkeiden muodossa. Hankkeissa käytetään pääsääntöisesti taidelähtöisiä menetelmiä, joilla pyritään vahvistamaan nuorten sosiaalista kasvua ja tukemaan nuorten minäkuvan kehitystä. Toiminnassa tuodaan aina esiin nuorten näkemykset ja kokemukset. Naatange art la - hankkeessa säätiön tehtävä on pääasiallisesti hankkia toiminnalle rahoitusta ja seurata, että toiminta toteutetaan sille asetettujen arvojen ja päämäärien mukaisesti. (Lasten ja nuorten säätiö 2018b; Lasten ja nuorten säätiö 2018c, 5.)

Hankkeen pääasiallinen toimija on senegalilainen Synapse Center, joka on vahvasti yrittäjyyteen erikoistunut organisaatio. Se on toiminut Dakarissa vuodesta 2002. Synapse Center pyrkii toiminnallaan kehittämään senegalilaista yritysosaamista ja yhdistämään kulttuurialan eri toimijoita ja yrittäjiä. Lasten ja nuorten säätiön hankkeen yhteyshenkilöinä työskentelee kaksi henkilöä, Elhadji Gueye ja Mame Fatou Fall. He ovat yhdistäneet eri alojen kansalaisjärjestöt hankkeeseen ja toimivat hankkeen ylimpänä hallintoelimenä yhdessä Lasten ja nuorten säätiön kanssa. (Synapse Center 2018; Lasten ja nuorten säätiö 2018c, 6.)

Hanketta toteutetaan 16 peruskoulussa, joissa työskentelee 50 opettajaa ja 800 oppilasta. Opettajat osallistuvat hankkeen puitteissa järjestettävään elämäntaitovalmennukseen ja heidät perehdytetään kansalaisjärjestöjen toimintaan. Hankkeessa koulutettavat nuoret suorittavat työharjoittelun yhteistyökouluissa, joissa he ohjaavat oppilaita yhteisöprojektin ja tapahtuman järjestämisessä. (Lasten ja nuorten säätiö 2018d 1.)

Hankkeen yhteistyökumppanit, joiden toimesta koulutusta toteutetaan, ovat musiikilliset Africulturban ja La Factory, sirkustaidekoulutusta tarjoava SenCirk ja vaatesuunnitteluun painottunut HandiEco. (Lasten ja nuorten säätiö 2018c, 5-9.)

Africulturban perustettiin vuonna 2006, ja sen ensimmäinen tehtävä oli järjestää varainkeruutapahtuma Dakarin esikaupunkialueella tuhoa tehneen tulvan uhreille. Africulturbanin toiminta on laajentunut merkittävästi ja nykyään järjestö kouluttaa nuorten lisäksi myös entisiä vankeja. Africulturbanin perustama HipHopAcademy on ensimmäinen laatuaan Senegalissa. Se tarjoaa rap- ja hiphop-skeneen liittyvää kaupunkikulttuurista koulutusta muun muassa musiikin, graafisen suunnittelun, valokuvauksen, videokuvaamisen, dj-toiminnan ja serigrafiikan aloilta. Tämän lisäksi Africulturban järjestää Länsi-Afrikan suurinta kaupunkikulttuuriin ja hiphop-skeneen painottuvaa festivaalia Festa2h:ta. Järjestö organisoii konsertteja, tapahtumia, työpajoja sekä yhdistää alan ammattilaisia ja nuoria lupauksia. Africulturban on yksi senegalilaisen kulttuurisektorin vahvistaja ja suunnan näyttäjä. (Lasten ja nuorten säätiö 2018c, 8.)

La Factory on moniammatillisuuteen ja musiikkiin erikoistunut järjestö, joka järjestää muun muassa vuosittain Banlieu Rythems -festivaalin. Festivaali on Senegalin suurin moniammatillinen tapahtuma, joka yhdistelee sosiaalisia arvoja taloudelliseen kehitykseen. Pääasiassa järjestö tarjoaa koulutusta vähäosaisille nuorille. La Factoryn koulutustarjonta painottuu musiikkiin ja lavatekniikkaan. Sen lisäksi toimintaa ja erikoistumisalaa ovat markkinointiviestintä, tapahtumatuotanto, multimedia, kansalaistoiminta sekä taiteilijaohjaus. (Lasten ja nuorten säätiö 2018c, 8; Synapse Center, 2018.)

Hankkeessa toimiva Sencirk on ainoa valtakunnallinen sirkus Senegalissa, joka tarjoaa sirkuskoulun lisäksi myös taidekasvatusta. Sencirk on sitoutunut kouluttamaan vähäosaisia nuoria. Se tarjoaa nuorille elämäntaitovalmennusta, jonka tavoite on opettaa itsekuria, kehittää omaa itsetuntoa ja kykyä sitoutua. Sencirk on ollut toiminnassa vuodesta 2006. Nykyään se työllistää 15 ihmistä ja kouluttaa vuosittain noin 300 lasta ja nuorta. Sencirk on myös sitoutunut Project Citizen -hankkeeseen, jonka opetussuunnitelma keskittyy opettamaan nuorille, kuinka seurata politiikkaa ja kuinka itse kansa-

laisena voi vaikuttaa politiikkaan. Opetussuunnitelma tarjoaa nuorille mahdollisuuden tutkia yhteiskunnallisia ongelmia, arvioida niille erilaisia vaihtoehtoja ja kehittää ratkaisuja. (Lasten ja nuorten säätiö 2018c, 7.)

HandiEco tarjoaa koulutusta vaatesuunnittelun ja vaatetusosalta pääasiassa vammaisille ja naisille. Järjestö pyrkii kuromaan umpeen sosioekonomista kuilua senegalilaisessa yhteiskunnassa. Handiecon toiminta alkoi vuonna 2008 Euroopan unionin ja italialaisen Coopi-kansalaisjärjestön yhteisrahoitteisella ohjelmalla, jossa kansalaisjärjestö koulutti ohjaajat ompelemaan ja suunnittelemaan vaatteita. Nykyään Handiecoissa työskentelee noin kymmenen ihmistä ja järjestöllä on oma vaatekauppa. (Lasten ja nuorten säätiö 2018c, 9; Synapse Center, 2018.)

5 MENETELMÄT

Tämä opinnäytetyö on kvalitatiivinen tutkimus, jossa on haastateltu hankkeeseen osallistuvia nuoria sekä senegalilaisia yhteistyökumppaneita. Laadullinen tutkimus ottaa huomioon aina kohteen tai kohteiden esiintymisympäristön, taustan, tarkoituksen, merkityksen ja ilmaisuun liittyvät asiat. (Jyväskylän yliopisto, 2018.)

Olen käyttänyt osallistavia työpajamenetelmiä tiedonkeruuseen sekä haastattelin yhteistyökumppaneita Google Forms -kyselylomakkeen avulla. Ohjasin työpajat ollessani Dakarissa syyskuussa 2018. Kyselylomakehaastattelun tein palattuani Suomeen. Nämä kvalitatiivisen tutkimuksen menetelmät valikoituivat tähän tutkimukseen työkaluiksi helpon käytettävyyden ja osallistavuutensa takia. Halusin, että hankkeen koulutuksiin osallistuneet nuoret kertovat omin sanoin kokemuksistaan, eivätkä esimerkiksi ilmaise numeerisesti kokemuksiaan eri väittämiin. Näistä työpajamalleista minulle jäi myös oppilaiden vastaukset paperille, joka oli ehdottoman tärkeää kieli-muurin takia. Kirjoitettua tekstiä on helpompi ymmärtää kuin lausuttua ranskaa. Google Forms -kyselylomaketta käytin siksi, koska se on saatavilla vapaasti netissä ja siihen on helppo vastata työpäivän aikana. Myös Google Forms -haastattelu mahdollisti sen, että vastaukset saatiin kirjoitettuna, ja näin ollen niitä oli helpompi tulkita.

Suoritin viimeisen kulttuurituotannon harjoitteluni Naatange art la -hankkeen ulkoisena arvioijana. Matkustin Dakariin syyskuussa 2018 ja työskentelin kaksi viikkoa hankkeen eri toimijoiden kanssa ohjaten eri osallistujaryhmille työpajapäivät. Työpajarinani minulla oli Humanistisen ammattikorkeakoulun yhteisöpedagogiharjoittelija Vuokko Khouri. Kaksi viikkoa kestäneen matkan jälkeen kirjoitimme Khourin kanssa hankkeen väliarviointiraportin, jota käytän tässä tutkimuksessa myös tietoperustana. Väliarviointiraportti toimitettiin hankkeen yhteistyökumppaneille ja ulkoministeriöön.

Alkuperäisen suunnitelman mukaan olisimme keränneet tietoa työpajapäivillä viidellä eri työpajametodilla. Kun meille realisoitui, millaisissa tiloissa työskentelisimme ja kuinka haastavaa työpajojen ohjaaminen ranskan kielellä olisi, päätimme karsia monimutkaisimmat työpajat pois. Näin ollen meille jäi kaksi työpajaa, World Cafe ja Tulospuu, joissa kirjattiin vastaukset paperille ja pystyimme työstämään sekä ymmärtämään vastauksia myös työpajapäivän loputtua.

5.1. World Café

World Café suoritettiin pienryhmätyöskentelynä. Työpajoissa osallistujat jaettiin neljään pienryhmään ja jokainen ryhmä sai yhden aiheen, josta keskustella ja tehdä muistiinpanoja A2-arkille. Ryhmät saivat 20 minuuttia aikaa keskustella aiheesta ja kirjata muistiinpanoja. Sitten aiheet vaihdettiin ja annettiin jälleen 20 minuuttia työskentelyaikaa työstää aiheita. Tätä toistettiin, kunnes kaikki neljä ryhmää olivat keskustelleet kaikista neljästä aiheesta ja kirjanneet muistiinpanonsa samalle A2-arkille. Toteutimme World Café -metodin Africulturbanissa, La Factoryssa, Handiecossa ja SenCirkissä vuonna 2017 osallistuneille opiskelijoille, hankkeen rekrytoijille ja yhteistyökumppaneille. Ensimmäinen aiheemme oli osallistujien yleinen kokemus sukupuolten välisestä yhdenvertaisuudesta koulutuksessa. Toiseksi kysyimme, kuinka projekti on vaikuttanut osallistujien omaan ajatteluun ja kokemukseen. Kolmantena kysyimme, ovatko osallistujat havainneet epätasa-arvoa koulutuksessa. Viimeisenä halusimme, että osallistujat pohtivat, miten he itse voisivat vaikuttaa tasa-arvoon edistävästi ja ehkäistä epätasa-arvoa.

5.2. Tulospuu

Tulospuu on yksinkertainen tapa kerätä kokemustietoa ryhmiltä. Se toimii samalla tavalla pienryhmätyöskentelynä kuten World Café, mutta paperiarkeilla tekstin lisäksi on omenapuut. Omenapuilla on kaikilla oma aiheensa. Ryhmäläiset piirtävät ja kirjoitta-

vat puuhun hyvistä kokemuksista omenoita ja huonoista kokemuksista huonoja, pondonneita omenoita. Tämän toteutimme kouluyhteistyön osallistujien työpajapäivässä paikalle saapuneiden koulujen (Lycée John F Kennedy, Institut C. Moubarak, Lycée Mame Yelli Badiane, Centre Talibou Dabo) oppilaille, joita oli paikalla noin 30. Puut oli nimetty samoilla aiheilla, kuin World Cafen paperiarkit.

5.3 Google Forms -kyselylomake

Suoritin koulutuksen rekrytoijille ja yhteistyökumppaneille Google Forms -haastattelun. Lähetin kyselyn 11 henkilölle, joista viisi vastasi kyselyyn.

Haastattelulla pyrin selvittämään hankkeen kouluttajien ja yhteistyökumppaneiden näkökulman siihen, miksi tyttöjä on vaikeaa saada mukaan koulutukseen ja millaisia keinoja he ovat käyttäneet, jotta tyttöjä saataisiin osallistumaan hankkeeseen entistä enemmän. Lisäksi halusin tietää kouluttajien ja yhteistyökumppaneiden mielteitä siitä, kuinka koulutusta tulisi mainostaa, että se vetoaisi enemmän tyttöihin. Viimeinen kysymykseni oli, kuinka sukupuolten välinen tasa-arvo toteutuu opetuksessa.

5.4 Menetelmien haasteet ja soveltaminen

Tyttöjen osallistumisprosentti oli pieni, lukuun ottamatta HandiEcon työpajapäivää. Sen vuoksi työpajapäivien osallistujien vastaukset ovat kyseenalaisia, koska valtaosa vastaajista on miehiä. Miehet eivät voi tietää miten naiset kokevat samat tilanteet kuin miehet, eivätkä miehet välttämättä noteeraa epätasa-arvoisia tilanteita, koska tilanteet eivät koske heitä. Ne tytöt, jotka osallistuivat työpajapäiviin, saivat tilaisuuden puhua ja meille välittyi tunne, että he kertoivat aitoja mielteitään ja vastasivat rehellisesti esitettyihin kysymyksiin.

Tiedonkeruu olisi onnistunut paremmin, jos paikalle olisi saatu kaikki koulutukseen osallistuneet. Haastattelun toteutus yksilöhaastatteluna tai kyselylomakkeella olisi

voinut luoda parempaa luottamuksellisuutta, koska vastaukset olisivat olleet yksityisiä tiedonkerääjien ja vastaajien välillä.

Työpajamenetelmissä, eli World Cafessa ja Tulospuussa, päällimmäisenä haasteena oli kielimuuri. Vahvojen aksenttien, tilojen huonon akustiikan tai wolof kielen käyttö työpajoissa vaikeutti työtämme huomattavasti. Khourin lisäksi työskentelin senegalilaisen yliopisto-opiskelijoiden Mansour Senen ja Ndeye Khady Gueyen kanssa. Sene ja Gueye tulkkasivat parhaansa mukaan vastauksia ja keskusteluja meille englanniksi, mutta tulosten ymmärtämiseen ja tulkintaan vaikutti väistämättä se, että osa vastauksista ja keskusteluista hukkuu tai muuttui kääntäessä.

Valitut menetelmät soveltuivat hankkeen raportointitarkoituksiin, mutta eivät soveltuneet yhtä hyvin tämän tutkimuksen kannalta oleellisissa tasa-arvoa ja tyttöjen osallistumista selvittävässä kysymyksissä. Keräsimme materiaalia myös hankkeen väliarviointia varten ja kysyimme osallistujilta yleisiä kokemuksia hankkeen koulutuksesta ja toteutuksesta. Kävi selväksi, että sukupuoleen ja tasa-arvoon liittyvät työpajat olisi kannattanut suorittaa yksityisesti, koska aihe on kiistanalainen ja siitä ei mielellään puhuta julkisesti.

Handiecon työpajapäivässä menetelmän toteutusta jouduttiin soveltamaan, sillä oppilaista osa oli vammaisia, joten heidän liikkumisensa määrättyssä tilassa oli haasteellista. Tila, jossa työpaja toteutettiin, oli pieni, joten esimerkiksi pyörätuolilla liikkuminen oli lähes mahdotonta. Toteutimme työpajapäivän lähes kokonaan keskustelemalla ja kirjaamalla itse muistiinpanoja tuloksista.

Aikataulut koituivat joinain päivinä ongelmiksi. Senegalilainen tapa noudattaa sovituja aikatauluja poikkesi merkittävästi suomalaisesta täsmällisyydestä. Pahimmillaan työpajat aloitettiin neljä tuntia aikataulusta jäljessä. Sääolosuhteet vaikuttivat myös osallistujamäärään. Esimerkiksi Sencirkin työpajapäivään osallistui kolme henkilöä, koska sinä päivänä satoi vettä. Suoritimme työpajapäivillä myös muita tutkimuksia, ja

tässä opinnäytetyössä tarkasteltavat aiheet olivat usein työpajapäivän viimeisiä. Toisinaan kävimme siis työpajat keskustellen läpi ja teimme muistiinpanoja ajanpuutteen vuoksi.

Google Forms -kyselytutkimuksen suurimpana haasteena oli vastaajien yhteistyöhaluttomuus. Pyysin neljän viikon ajan ihmisiä vastaamaan kyselyyn tyttöjen osallistamisesta, tasa-arvosta ja kehitysideoista, mutta yhdestätoista vastaajasta vain viisi vastasi. Yksikään hankkeessa työskennellyt nainen ei vastannut kyselyyn, mikä vaikuttaa lopputulokseen. Olin tavannut ja työskennellyt kyselyn kohderyhmän kanssa ollessani Dakarissa, enkä aiemmin ollut törmännyt tilanteeseen, jossa he eivät olisi vastanneet sähköpostiviesteihini. Myös hankkeen suomalainen projektipäällikkö Enna Angervuori otti kyselyn kohderyhmään yhteyttä ja pyysi heitä vastaamaan, mutta tuloksetta. Konsultoidessani Angervuorta syistä senegalilaisten yhteistyöhaluttomuuteen hän toi esiin, että Senegalissa oli ollut kyselyn teettämisen aikaan Magal Touba -juhla, joka vaikuttaa ihmisten työpäiviin ja arkeen. Toisaalta hän myös totesi, että toisinaan senegalilaisia yhteistyökumppaneita on vaikea saada kiinni.

6 TULOKSET

Tuloksia tarkastellessa huomataan, että epätasa-arvon myöntäminen Naatange art la -hankkeessa on vaativaa, ja sitä halutaan perustella esimerkiksi yhteiskunnallisella ti- lalla. Tuloksista on havaittavissa, että hankkeen toimijat eivät suhtaudu täydellä vaka- vuudella tyttöjen tavoittamiseen ja sitouttamiseen. Osallistujien vastauksista ilmenee, ettei sukupuolten välistä tasa-arvoa välttämättä ymmärretä ja siksi koetaan, ettei hankkeessa ole sukupuolten väliseen tasa-arvoon liittyviä ongelmia. Raija Julkunen kertoo teoksessaan Sukupuolen järjestykset ja tasa-arvon paradoksit (2010, 275) tasa- arvovaltuutettu Paavo Nikulan mietteitä suomalaisesta tasa-arvopolitiikasta 90-lu- vulla. Tämä sitaatti kiteyttää hyvin ylipäättään kohdattujen senegalilaisten yhteisöjen tasa-arvo-ongelman ytimen.

Tasa-arvopolitiikassa epäkohtien myöntäminen on vaativampaa kuin ehkä millään muulla politiikan alueella. (--) Tasa-arvon tuominen koulutukseen ja työelämään saatetaan nähdä tuotantoa ja taloudellista toimeliaisuutta yleisemmin vaarantavana. Tasa-arvopolitiikan toteuttamisessa pelätään ai- heutuvan kustannuksia yhteiskunnalle sekä yksilötasolla. Ongelman ydin on, että naisten ja miesten elämä antaa monia erilaisia kokemuksia, että etenkin miesten on vaikea tajuta naisten asemaa. (--) On vaikea osoittaa muuta politiikan alaa, missä tavoitteiden toteutuminen merkitsisi yhtä sy- vällisiä muutoksia esimerkiksi politiikan tekijöissä, työelämässä ja työ- markkinarakenteissa, koulutuksessa ja perheiden oloissa sekä ihmisten ar- jessa kuin naisten ja miesten eriarvoisuuden poistaminen.

Islamin uskonnossa olevat vanhemmat saattavat pitää esimerkiksi muusikon uraa huonona valintana, sillä pop-musiikkia pidetään moraalisesti arveluttavana sanoitus- tensa vuoksi. (Akar et al. 2007, 18) Musiikki on ristiriitaisessa asemassa islamilaisissa yhteiskunnissa, sillä profeetta Muhammedin perimätietoa käsittelevät hadithit osit- tain hyväksyvät uskontoon ja hyvään elämään liittyvän musisoinnin. Ainoastaan mo- raalisesti kyseenalaiseen elämään viittaavaa musiikkia pidetään moitittavana. On kuitenkin olemassa perimätietoa, jonka mukaan kaikkea musiikkia tulee pitää tuo- mittavana. Alla viittaamassani hadithissa kerrotaan sanoin ”tehty sallituksi” allevii- vaamaan sitä, että mainitut asiat ovat nimenomaan lainvastaisia. (Nadia, 2011.)

"Kuulin Profeetan (rauha hänelle) sanovan: "Tulee olemaan ryhmä minun kansaani, jotka tekevät sallituksi aviorikoksen, puhtaan silkin, päihteet ja soittimet." - Abu Malik al-Ash`ari Sahih al-Bukhari (Nadia, 2011.)

6.1 World Cafe ja Tulospuu

Työpajapäiviimme osallistui vuoden 2017 koulutuksen osallistujia. Africulturbanin työpajapäivään osallistui 13 osallistujaa, joista kolme oli tyttöjä. La Factoryn päivässä osallistujia oli myös paikalla 13, joista neljä oli tyttöjä. Handiecon päivässä oli kaiken kaikkiaan seitsemän tyttöä ja kolme poikaa. Sencirkin työpajapäivä ei onnistunut niin hyvin, sillä sinä päivänä Dakarissa satoi vettä. Sataminen hankaloittaa koko kaupungin liikennettä ja ihmisten on vaikea saada takseja tai mahtua joukkoliikenteen busseihin. Sencirkin työpajapäivään osallistui kolme henkilöä, joista yksi oli nainen.

Työpajapäivillä saimme kerättyä tarvitsemamme tiedot ja kaikki osallistujat saivat mahdollisuuden sanoa mielipiteensä. Ainoastaan Africulturbanin työpajapäivästä minulle jäi sellainen olo, etteivät tytöt uskaltaneet sanoa ajatuksiaan avoimessa keskustelussa. Läpi keskustelun yritimme tuoda esille, että meille on tärkeää, että kaikki jakavat ajatuksiaan kanssamme, jotta voimme kehittää koulutusta parempaan suuntaan.

Työpajamenetelmien kautta kerättyjen vastausten perusteella tyttöjen osallisuuden kulmakiviä olisivat tunnettuuden lisääminen ja luotettavuuden vakuuttaminen. Tulkitsemme tämän niin, että tyttöjen ja vanhempien tulee tuntea projekti ja kouluttajat, jotta osallistuminen tuntuu luotettavalta ja osallistumiseen uskalletaan kannustaa. Kaikissa työpajapäivissä osallistujat kertoivat ryhmistä tulleen heidän perheitään, joten heillä vallitsee keskenään tasa-arvo. Rap-koulutuksessa olijat kertoivat myös, että rap-yhteisössä miehet pitävät naisten puolia ja että rap-skenelle on ylipäätään tärkeää, että yhteisössä on myös naisia räppäreiden roolissa.

Työpajapäivä pidettiin myös koulutuksen rekrytoijille ja kouluttajille. Valtaosa osallistujista oli jälleen miehiä ja tuloksista ilmenee, että miesten mielestä tyttöjä on lähes mahdotonta saada koulutukseen yhteiskunnan ja kulttuurisidonnaisten seikkojen vuoksi. Heistä sitä on mahdotonta muuttaa nopeasti näin pienessä hankkeessa. Paikalla olleet naiset taas kokivat, että sinnikkäällä työllä saataisi enemmän tyttöjä osallistumaan hankkeen tarjoamiin taidekoulutuksiin.

Handiecon koulutuksessa osallistujat olivat pääosin naisia ja vammaisia. Handiecon koulutuksen rekrytoijista valtaosa oli naisia, joilla oli hyvin avoin asenne ja tahtoa saada koulutukseen tyttöjä. Myös La Factoryn edustaja oli nainen, joka tyrmäsi ajatuksen siitä, että tyttöjen tavoittaminen ja osallistaminen taidekoulutuksiin olisi mahdoton kulttuurisidonnainen ongelma. Kuitenkin naispuolisten työntekijöiden ollessa vähemmistö hankkeessa, on hankalaa edistää heidän näkemyksiään ja tapojaan tavoittaa tyttöjä.

6.2 Google Forms

Kouluttajat kokivat, että vahvin syy miksi tytöt eivät hakeudu koulutukseen on yhteiskunnallinen tila. Tyttöjen asema on yhä heikko ja tästä syystä vain murto-osa hankkeen osallistujista on tyttöjä. Vastauksista huomaa myös sen, että vastaajat ovat hyväksyneet sen, ettei tyttöjä hakeudu koulutukseen, koska ongelma vaikuttaisi olevan niin suuri, ettei yksi hanke voi sitä muuttaa.

For social reasons, girls leave school very early or never go to school. We have had to do a lot of training like this and it is still the same problem with the small number of girls. -Moustapha Sall, Africulturban

Sencirk works with street children and disadvantaged children. There are few girls among street children. Moreover, even if there are at least as many girls as boys among the disadvantaged population, the status of girls is less favourable to circus-related activities (social taboos, stigmatization, referral of girls to specific occupations related to domestic work, etc.). -Boubacar Tall, Sencirk

Hankkeella ei ole myöskään erityistä strategiaa saada tyttöjä mukaan koulutukseen, mikä suoraan vaikuttaa siihen, ettei tyttöjä myöskään hae opetukseen.

There are no specific strategies, but in general it is the girls of Sencirk who are asked to look for interested girls. -Boubacar Tall, Sencirk

By going to girls' associations, schools etc. Try to make the trades better known. -Ciré Dia, Africulturban

Hanketta markkinoidaan tällä hetkellä tytöille niin, että esimerkiksi Sencirk käyttää esityksissä paljon tyttöjä, jotta muutkin tytöt innostuisivat. Africulturbanin yksi vastaaja mainitsi, että he käyvät muun muassa kouluissa puhumassa koulutustarjonnastaan ja ovat sisällyttäneet viestintämateriaaleihinsa, että tytöt ovat tervetulleita.

Koulutuksessa tasa-arvo näkyy siten, että se on avoin kaikille ja periaatteessa kaikki ovat tasa-arvoisia. Tosin tässä vastauksessa tulee ottaa huomioon se, että tämä on vain hankkeen mieskouluttajien näkökulma.

7 KEHITYSIDEAT

Minulla on kolme selkeää kehitysideaa, joita on helppo lähteä työstämään Naatange Art La -hankkeessa. Kehitysideoiden toteutuminen vaatii hankkeen kaikilta toimijoilta sitoutumista ja vakavaa suhtautumista asiaan. Nostan tämän asian esille siksi, että mielestäni tyttöjen osallistaminen ei ole ollut kaikille hankkeen toimijoille tavoite. Ehdotan, että hankkeen kaikki yhteistyökumppanit pohtivat yhdessä seuraavaksi esittämiäni kehitysideoita, ja asettavat itselleen selkeän ja tavoiteltavan päämäärän, johon kaikki hankkeen yhteistyökumppanit suhtautuvat vakavasti ja työskentelevät omistautuneesti sen saavuttamiseksi. Kehitystä ei tapahdu, ellei sen eteen tehdä töitä.

Ehdotan, että Lasten ja nuorten säätiö yhteistyössä Synapse Centerin kanssa suunnittelee kehitysideoiden konkreettisen toteuttamisen ja esittelee ne muille yhteistyökumppaneille.

7.1 Kouluttajat

Jotta tytöt uskaltavat hakea koulutukseen, hanke tarvitsee **enemmän naiskouluttajia**. Tyttöjen on helpompi lähestyä taidekoulutusta, jos siellä on samaa sukupuolta edustavia turvallisia ihmisiä. Näin ollen tytöt saisivat kouluttajista suoria roolimalleja. HandiEcon vaatesuunnittelulinja sai osallistettua koulutukseensa paljon tyttöjä ja uskon, että se johtui osakseen siitä, että kouluttajat olivat naisia. Toki Handieco tarjoaa vaatesuunnittelun koulutusta, joten ala itsessään on enemmän naisia kiinnostava.

Ehdotan, että hanke tarjoaisi tytöille mahdollisuuden opiskella vain **tyttöryhmissä**. Yhteiskuntarakenteen ja asenteiden takia naisten ja miesten välillä on paljon jännitteitä ja ennakkoluuloja, joten mikäli tytöille on helpompaa osallistua vain tyttöryhmiin, se pitäisi heille mahdollistaa. Oppimisympäristö olisi näin myös tytöille henkisesti helpompi paikka opiskella ilman vastakkaisen sukupuolen läsnäoloa.

Ehdotan myös, että koulutuksen käyneitä **tyttöjä tulisi käyttää hankkeen markkinoinnissa**, rekrytoinnissa ja mahdollisesti myös kouluttajina enemmän, kuten jo osa koulutusryhmistä käyttääkin. Näin hankkeen ulkopuolelle näkyy heti tuloksia, mitä koulutus saattaa mahdollistaa tytöille. Africulturbanin ja LaFactoryn koulutustarjontaa voisi markkinoida myös laulu- ja musiikkiopetuksena, jos sillä saisi lisää naisosallistujia ja sitä kautta sitouttaa heitä myös rap-skeneen. Rap ja hiphop-nimikkeet saattavat aiheuttaa turhia ennakkoluuloja tytöille.

Työpajapäivillä saimme kuulla, että esimerkiksi musiikkia pidetään hyvin erikoisena uravalintana ja muusikkojen maine on huono Senegalissa. Sirkustaidetta pidetään vaarallisena ja se nähdään miesvaltaisena alana, koska eletään yhteiskunnassa, joka uskoo enemmän miehen fyysiseen kyvykkyyteen kuin naisen. Tämä vaikuttaa toki siihen, kuinka vetovoimainen koulutustarjonta on, mutta uskon silti, että oikealla markkinointityylillä ja oikeiden ihmisten sekä kanavien kautta myös tytöt löytävät tiensä koulutukseen.

Hankkeen **kouluttajat tarvitsevat koulutusta tasa-arvosta** ja sen edistämisestä. Vastauksista selviää, ettei suurimmalla osalla mieskouluttajista ole aitoa halua tai halua saada tyttöjä koulutukseen, koska lähtökohtaisesti kaikki vastaukset tyttöjen koulutukseen ja tasa-arvon edistämiseen oli miesvastaajilta sama – ei onnistu tässä yhteiskunnassa. Mikäli kouluttajat ja hankkeen hallintoelimet ymmärtävät aidosti tyttöjen koulutuksen ja sitouttamisen tärkeyden, asia voi oikeasti edetä. Jos ei ole aitoa halua kehittää ja parantaa tyttöjen osallisuutta projektissa, niin ei se myöskään kehity tai parane.

7.2 Kokonaisvaltainen sitouttaminen

Baboun (2015, 4) mukaan, kun **perhe ja yhteisöt osallistuvat** tyttöjen puolustamiseen on mahdollista parantaa tyttöjen yhteiskunnallista asemaa. Lapsen kasvamiseen

vaikuttavat kolme tekijää: perhe, koulu ja yhteisö. Koululla on tärkein rooli viestittäjänä ja vuorovaikuttajana näiden kolmen tekijän keskuudessa. Näin oppilaat ja perheet saavat yhtenäisiä viestejä ja yksilön tukeminen ja kasvaminen on helpompaa, kun kaikki osapuolet tietävät mitä tapahtuu. Jos koulu epäonnistuu viestinnässä ja tiedottamisessa, se aiheuttaa ristiriitoja näiden kolmen osapuolen kesken, jotka täten haittaavat yksilön tukemista ja kasvua. (Babou, 2015, 6.)

Hankkeen **pitää tehdä itseään vielä enemmän näkyväksi**. Kohdennettua markkinointia pitää tehdä virallisesti taidekoulutusta tarjoavissa järjestöissä, kuin myös puskaradion kautta ja avointen esitysten avulla. Näin saadaan näkyvyyttä ja hanke tulee myös tutuiksi perheille, jotka näin ollen uskaltavat tukea tyttäriensä halua osallistua hankkeen tarjoamaan taidekoulutukseen.

Osa kansalaisjärjestöistä ilmoitti, että heidän taktiikkansa saada tyttöjä mukaan koulutukseen on se, että heidän esitteessä on mainittu erikseen, että tyttöjä toivotaan mukaan. Volyymia pitää nostaa ja pitää tehdä enemmän töitä sen eteen, että tyttöjä saadaan mukaan koulutukseen. Ei riitä, että esitteessä mainitaan tyttöjen osallistumisen olevan toivottavaa vaan pitää tavoitella tyttöjä paljon suuremmin ja vetovoimaisemmin.

7.3 Miesten rooli

Koulutukselle olisi hyödyllistä, jos sen **tukijana ja puolesta puhujana olisi tunnettu luotettava mies**. Baboun mukaan (2015, 20) Senegalin patriarkaalisisessa yhteiskuntarakenteessa tulisi aina olla vahva mieshenkilö hyväksymässä eri toiminnat ja aktiviteetit, niin myös Naatange art la -hankkeessa työskentelevien miehien tulisi kannustaa tyttöjä osallistumaan ja toimia paljon aktiivisemmin sen eteen, että tytöt löytäisivät koulutuksen. On ristiriitaista, että peräänkuulutan naisten asemaa hankkeessa ja sen tärkeyttä samalla kun alleviivaan sitä, että miehen roolilla on loppujen lopuksi kuitenkin enemmän merkitystä. Olen sitä mieltä, että molemmat roolit tässä hankkeessa

ovat yhtä tärkeitä. Tarvitsemme niin miehiä kuin naisiakin vahvistamaan hankkeen toteutumista asetettujen tavoitteiden mukaan.

Olisi myös tärkeää, että kaikki **miehet ovat soveltuvia työskentelemään** hankkeessa, jonka yksi tarkoitus on edistää tyttöjen koulutusta ja parantaa heidän asemaansa senegalilaisessa yhteiskunnassa. Tällä tarkoitan sitä, että hankkeessa työskentelevät miehet ovat omaksuneet itselleen ymmärryksen siitä, kuinka tärkeää naisten aseman parantaminen on Senegalin kaltaisessa yhteiskunnassa ja mihin kaikkiin asioihin tyttöjen kouluttaminen vaikuttaa positiivisesti.

8 POHDINTA

Tuntui hankalalta keskustella koulutukseen osallistujien kanssa sukupuolten välisestä tasa-arvosta, koska valtaosa heistä oli miehiä ja ne harvat naiset, joita ryhmissä oli, tunsivat suurimmaksi osin, että tasa-arvo toteutuu senegalilaisessa yhteiskunnassa. Työpajoilla olisi pitänyt ensiksi käsitellä tasa-arvoa ja sitten toteuttaa kyselyt, koska tuntui ettei osallistujilla ollut sukupuolten välisestä tasa-arvosta tarpeeksi tietoa.

Kouluttajien ja yhteistyökumppaneiden työpajapäivissä kaikki tuntuivat tietävän käsitteen sukupuolten välinen tasa-arvo, mutta sen hyväksyminen ja mahdollistaminen tuntui jopa liioitellun vaikealta ja siitä ei haluttu keskustella. Tuntui, että ne naiset, jotka työskentelivät hankkeessa, ymmärsivät mistä on kyse ja millaisia muutoksia hanke vaatisi, jotta tytöt hakisivat mukaan. Mutta miesten asenne oli jyräävän negatiivinen. Koska valtaosa hankkeen työntekijöistä Senegalissa on miehiä, pelkään pahoin, että ilman heidän radikaalia asennemuutosta ei saada toteutettua tavoitetta, jonka mukaan tyttöjä pitäisi olla 60 prosenttia hankkeen osallistujista.

Rap-skenen on vaikeaa sitouttaa naisia myös länsimaissa, koska rapin julkisuuskuva on hyvin miespainotteista ja miesvaltaista, eikä naisten rooli rap-skenessä näytä houkuttelevalta. Uskon, että myös Suomessa painitaan saman ongelman kanssa, ettei tyttöjä tai naisia löydy samankaltaiseen koulutukseen. Kuitenkin olen sitä mieltä, että hankkeelle asetettuihin tavoitteisiin tulee tähdätä. Tarkoituksena ei ole rap-musiikin tuottaminen tai skenen edistäminen, vaan vähäosaisten nuorten kouluttaminen ja yhteisöihin sitouttaminen.

Koen oman roolini merkittäväksi hankkeessa. Ulkopuoliset havainnot ja huomiot ovat tärkeitä, sillä koen, että hankkeessa työskentelevät ihmiset eivät välttämättä näe selkeitäkään ongelmia, koska työ on niin lähellä. En ennalta arvannut, että tulisin edes kohtaamaan näin selkeitä ongelmia ja asenteita, koska kaikki olivat pääsääntöisesti

erittäin ystävällisiä ja yhteistyöhaluisia. Vasta viimeisenä työpajapäivänä Dakarissa ja Google Forms -kyselyn teettämisen yhteydessä aloin ymmärtää yhteistyökumppaneiden asenteen ja haluttomuuden työskennellä tyttöjen osallistamisen edistämisen puolesta tai ainakaan sen vaatimalla volyyymilla. Hankkeen Naatange art la tulisi innovoida uusia keinoja, jolla koulutustarjontaa markkinoidaan tytöille. Mikä tyttöjä kiinnostaa? Minkälaisilla esimerkeillä saadaan tyttöjen mielenkiinto heräämään? Kuinka voidaan rohkaista tyttöjä tarttumaan tilaisuuteen? Miten rohkaista yhteisöjä ja perheitä tukemaan tyttöjensä osallisuutta?

Haluan tutkimuksellani osoittaa myös sen, kuinka laaja kulttuurituottajan ammattikenttä on. Nimenomaan kulttuurituottajana pystyin näkemään kokonaisuuksia ja kehittämään toimintaa tavoitteita kohden tässä hankkeessa. Hyödynsin myös laajasti koulutuksesta keräämääni kokemusta ja tietotaitoa niin Dakarissa kuin läpi opinnäytetyöprosessin. Omatoiminnanjohtaminen, organisointi ja monen asian hoitaminen paineen alla osoitti minulle, että vastaavanlainen työ kehitysyhteistyöhankkeissa sopii kulttuurituottajalle ja toivon tämän työn osoittavan sen myös muille. Toivon, että kulttuurituottajan työtä aletaan tunnustaa muillakin työmarkkinoilla kuin vaan tapahtumatuotannoissa, mihin se on yleisimmin liitetty.

9 LÄHTEET

- Africulturban, 2012. Viitattu 18.10.2018. <https://africulturban.wordpress.com/africulturban/>
- Akar, Sylvia. Tiilikainen, Marja 2007. Katsaus islamilaiseen maailmaan. Naiset, perhe ja seksuaaliterveys. Väestötietosarja 20. Väestöliitto: Helsinki. Viitattu 29.10.2018. https://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/9401188045c796d301ea34a42dd8d24c/1540811622/application/pdf/373235/Islam09_LR.pdf
- Babou, Ndiaye 2015. Ways in which community involvement may influence girls' education in Senegal. Western Michigan University. Pro gradu. https://scholarworks.wmich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1587&context=masters_theses
- Central Intelligence Agency 2018. World Fact Book. Artikkele. Senegal. Viitattu 13.11.2018. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-fact-book/geos/sg.html>
- Eisenberg, Tesia 2017. Gëm Sa Bopp: A Case Study of Peace Corps Senegal Girls' Camps. SIT Graduate Institute. Opinnäytetyö. <https://digitalcollections.sit.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=4027&context=capstones>
- El Saadawi, Nawal 1992. Eevan kätkeyt kasvot. Helsinki: Kääntöpiiri.
- Global Finland 2012a. Artikkele. Mitä virkaa on kehitystyöllä? Viitattu 26.10.2018. <http://global.finland.fi/public/default.aspx?contentid=258240>
- Global Finland 2012b. Artikkele. Yhä useampi lapsi kouluun kehitysmaissa. Viitattu 22.10.2018. <http://global.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=15804&contentlan=1&>
- Julkunen, Raija. 2010. Sukupuolen järjestykset ja tasa-arvon paradoksit. Tampere: Vastapaino.
- Jyväskylän yliopisto 2018. Menetelmäpolkuja. Laadullinen tutkimus. Viitattu 31.10.2018. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>
- Khouri, Vuokko & Nurmo, Saara 2018. Naatange art la-hankkeen väliarviointi. Viitattu 17.10.2018.
- Lasten ja nuorten säätiö 2018a. Interim report. Naatange art la 2018. Viitattu 16.10.2018.
- Lasten ja nuorten säätiö 2018b. Kotisivu. Tietoa meistä. Viitattu 22.11.2018. <https://www.nuori.fi/tietoa-meista/>
- Lasten ja nuorten säätiö 2018c. Project plan. Naatange art la – Youth Create Prosperity. Viitattu 16.10.2018.
- Lasten ja nuorten säätiö 2018d. Terms of Reference for the External Evaluation of the Project. Naatange Art la - Youth Create Prosperity. Viitattu 17.10.2018.
- Nadia 2011. Blogi. Kattona taivas. Islam ja musiikkikielto. Viitattu 13.11.2018. <http://kattonataivas.blogspot.com/2011/05/islamin-musiikkikielto.html>

Plan 2018. Artikkele. Tytöt. Viitattu 16.10.2018. <https://plan.fi/tytot>

Sohrabi, Seida 2017. Blogi. Kuuluuko naisten sukuelinten silpominen islamiin? Viitattu 31.10.2018. <http://seso.puheenvuoro.uusisuomi.fi/233889-kuuluuko-naisten-sukuelinten-silpominen-islamiin>

Suomen Ulkoasiainministeriö. 2018. Naisten ja tyttöjen oikeudet Suomen kehityspoliittikan ytimessä. Viitattu 26.10.2018. <https://um.fi/documents/35732/48132/nais-ten-ja-tytt%C3%B6jen-oikeudet>

Synapse Center. La Factory. 2018. Viitattu 17.10.2018. <http://www.synapse-center.org/lafactory>

Unicef 2015. State of the world's children 2015. Reimagine the future – Innovation for every child. Viitattu 22.10.2018. https://www.unicef.org/publications/files/SOWC_2015_Summary_and_Tables.pdf

Vuorio, Vilma 2017. Artikkele. Mitä naisten sukuelinten silpominen on? Viitattu 31.10.2018. <https://www.solidaarisuus.fi/mita-naisten-sukuelinten-silpominen-on-9-faktaa>